

GRAMMATICALES

Over biechten, vermoorde muizen en handlezen

Zo gauw je het woord *grammaticales* noemt, gaan de meeste leerlingen al kreunen. Grammatica is per definitie saai. Dus pak ik het meestal anders aan. Ik begin met iets anders dat er compleet niet op lijkt, en op een gegeven moment komen de eerste leerlingen er al achter: ‘O, dit gaat over grammatica.’ Het idee hiervoor ontstond door mijn eigen ervaringen maar ook vooral door het inzicht dat de eerste paar minuten van de les cruciaal kunnen zijn, wat heel goed beschreven wordt in het dunne, handzame boekje *Een goede les* van Maurice van Werkhoven en Kitty van Dijck (2017). Als je de eerste paar minuten van de les mist, kun je voor je het weet al 2-0 achterstaan.

Dooie muizen

Dus ik begin met een voorbeeld uit de praktijk. En meestal maak ik dat smeug. Zo werkt ‘de biecht’ meestal erg goed. Bijvoorbeeld het verhaal over dat ik eigenlijk een moordenaar ben. ‘Niet dat ik daar makkelijk over praat,’ vertel ik de klas, ‘en ik voel me ook erg schuldig, maar jullie zijn een speciale klas en ik vertrouw jullie.’ En vervolgens hang ik een heel verhaal op over die keer dat ik een muis van het leven heb beroofd. Waarbij wel moet worden opgemerkt dat, afhankelijk van de klas op dat moment, het verhaal de ene keer wat uitbundiger en gedetailleerder is dan de andere. Het voorbeeld van de muis dank ik overigens aan mijn docent Engels van de middelba-

re school, Frits Stronk, die geloofde dat een grappige of verrassende voorbeeldzin beter deed onthouden, wat in mijn geval werkte.

Na deze biecht, die begint in mijn studententijd waarin ik in een heel smerig huis woonde en we dus een muizenplaag hadden en eindigt met het doorspoelen van de uiteindelijk door mij gevangen muis in de wc (en een muis verdrinkt niet in één keer, en na het doorspoelen moet je een tijdje wachten tot de bak zich weer met water heeft gevuld, dus ja, wel zes keer doorspoe-len), schrijf ik op het bord: *I killed a mouse*. Met vervolgens de vraag aan de klas: hoe verander ik deze zin door de aandacht een beetje van mij af te halen?

Want ach, het belangrijkste is toch dat de muis dood is? Dat ik het heb gedaan, is niet zo heel erg belangrijk toch? En zo kom ik op het nut en het gebruik van de lijdende vorm, *passive* in het Engels, een heel erg handig grammaticaal trucje om aandacht te verleggen. En vervolgens gaan we het hebben over het mechanisme achter deze structuur.

Zesde zintuig

Het nut van grammatica is op deze manier altijd de achterliggende gedachte bij het ontwerpen van de lessen. Wat kan ik ermee, hoe ga ik dit zelf ooit gebruiken? Soms kom je dan op wellicht wat ongebruikelijke situaties, maar alla, dat verhoogt het plezier.

Een ander voorbeeld hiervan is mijn speciale ‘gave’ om de toekomst te kunnen voorspellen door middel van handlezen. Ik heb midden onderaan mijn linkerhand, daar waar de pols begint, een sproetje. Ik vertel de klas dat een merkteken op die plek aangeeft dat je een zesde zintuig hebt. ‘Dus ja, beste leerlingen, ik kan handlezen. Wie wil dat ik z’n hand lees?’ Er zijn altijd leerlingen die enthousiast hun hand opsteken. Vervolgens stel ik eerst heel duidelijk een paar vragen voor ik begin, waarbij ik regels voor het gebruik van ‘will + hele werkwoord’ toepas. ‘Shall I read your hand?’ (aanbod). ‘Okay, I will read your hand’ (besluit). ‘I promise I won’t tell you anything bad’ (belofte, plus samentrekking van will + not). ‘You will meet a tall, dark stranger’ / ‘You will become a CEO of a big company by the age of 35’ (voorspelling zonder bewijs).

Als ik de derde leerling met veel show de hand heb gelezen en een gouden toekomst heb voorspeld, waarbij ik net onderscheid kan maken tussen de

hoofd-, hart- en levenslijn want die heb ik van tevoren gegoogeld, wordt het de eerste leerlingen al duidelijk dat ik elke keer dezelfde dingen doe en dat het dus heel waarschijnlijk over grammatica gaat. Vervolgens is het gemakkelijk om de vorm en het gebruik op het bord te herhalen, en het uitstapje te maken naar een voorspelling mét bewijs: ‘am/are/is + going to + hele werkwoord’. Een derde stap is de leerlingen met elkaar laten oefenen en toezien op het correct gebruik van *will*. Overigens hebben meerdere leerlingen aan het eind van het jaar gevraagd: ‘Mevrouw, dat met dat handlezen, was dat waar?’ Een beetje show moet je misschien wel liggen. Maar toch een erg nuttig gebruik van de toekomstvorm met *will*.

Singing an opera

Om een laatste voorbeeld te geven, dat niet gericht is op persoonlijke ontboezemingen van de docent, wil ik nog een les beschrijven waarbij ik het nut van het goed beheersen van grammatica combineer met een ander geliefd element van lesontwerp bij mij, namelijk de leerlingen van hun stoel af krijgen. Het gebruik van *modals*, en dan in het bijzonder *moeten* en *mogen*, is altijd wat lastig omdat je in het Engels meerdere mogelijkheden hebt om aan te geven dat iets moet of mag. Je wilt het liefst dat leerlingen hun woordenschat uitbreiden en subtiele nuances kunnen aangeven. Dus vertel ik ze dat ik het vaak maar niks vind hoe het er bij ons op school aan toegaat, en dat de school wel wat nieuwe regels kan gebruiken. Waar zouden die dan moeten komen? Nou bijvoorbeeld in het trappenhuis, op de wc’s, in de kantine, op de gangen, het plein of waar de leerlingen zelf maar mee komen.

Vervolgens laat je ze in groepjes nieuwe regels bedenken, waarbij elk groepje zich richt op een bepaalde plek waar die regels dan ook komen te hangen. Als ze klaar zijn, hangen ze de bedachte regels achter in de klas aan de muur. Alle leerlingen lezen alle regels en kiezen de volgens hen beste regel uit, die ze vervolgens voor in de klas op het whiteboard schrijven. Pas dan nemen ze weer plaats op hun eigen plek. Bij het bespreken van de regels kun je een compliment geven over het gebruik van het Engels ofwel corrigeren, beide gericht op het gebruik van *moeten* en *mogen*. Als toevallig het woord *queue* ook voorbijkomt of de *gerund* (*singing an opera in your toilet stall*), is dat natuurlijk een extra bonus.

De les goed afsluiten wordt voor mij op deze manier ook makkelijker. Door zo nadrukkelijk het nut van het geleerde te verweven met de leerhoud is het vrij eenvoudig om aan het eind van de les hierop terug te komen. Wat heb je nu geleerd en heb je hier ook iets aan? Ga je het misschien in de toekomst zelf gebruiken? Of heb je nog meer oefening nodig? Wat zou een goede vervolgstap zijn? En zo maak je samen met het begin van de les weer een stap naar de volgende les. Ik moet eerlijk bekennen dat het me niet altijd lukt om een leuke en nuttige toepassing van een grammaticale constructie te bedenken, maar dan is even eerlijk brainstormen met de leerlingen ook altijd een goede optie. Als de leerlingen eenmaal grammatica gaan zien als nuttig en zinvol, heb je al heel wat gewonnen. KE ■

LITERATUUR
Werkhoven, M., & Dijck, K. van. (2017). *Een goede les: Leren met meer effect*. Coutinho.